

PERMANENTNÁ FORMÁCIA ABSOLVENTOV TEOLOGICKÝCH FAKÚLT

doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD.

TÉMA IV: FORMÁCIA ZO SVIATOSTNEJ PASTORÁLNEJ TEOLÓGIE

ÚVOD: Pastorálna teológia z pohľadu vysluhovania sviatostí

VÝZVY:

V tomto module sa chceme venovať pastorálnej teológii z pohľadu vysluhovania sv. tajomstiev (sviatostí), ktorý je po stránke intelektuálnej formácie podstatný. Základnou charakteristikou kňazskej pastorálnej služby je totiž sviatostná pastorácia. Námetom pre intelektuálnu formáciu v tejto oblasti bude hlbšie poznanie vlastných teologicko-pastorálnych východísk chápania a udeľovania sviatostí. Inak povedané, správne chápanie tradície a jej interpretácie v súčasnom pastorálnom pôsobení Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku. Tradíciu možno vnímať ako spirituálnu pamäť cirkvi. Avšak vyzdvihovať iba historický aspekt tradície ako návratu k tomu, čo tu bolo pred stáročiami, by znamenalo popretie jej dynamizmu a rozvoja.

Letný pohľad dozadu

Tradícia prirodzene vychádza z minulosti, no súčasne je živou, tvorivou silou kresťanstva. Podľa L. Hučka, gréckokatolíckeho apoštolského exarchu, znamená tradícia odovzdávanie živého objektu od jedného vlastníka k inému vlastníkovi.¹ Vo svojej najnovšej knihe poukazuje aj na krajné pozície meniť (skoro) všetko (protestantizmus) alebo nemeniť takmer nič (pravoslávie). Katolícky postoj je niekde uprostred. V návrate k východným tradíciám sa urobili v eparchiách Prešovskej metropolie sui iuris prvé dôležité kroky pre poznanie vlastného dedičstva a jeho implementácie v pastoračnej činnosti. Po páde totality sa pristúpilo k procesom tejto obnovy najmä v oblasti liturgického slávenia.

Na začiatku roku 1998 sa Gréckokatolícka cirkev na Slovensku stala svedkom historickej udalosti. Po viacročnej práci Liturgickej komisie Prešovského biskupstva bol uvedený do života tejto miestnej cirkvi nový text prekladu **Liturgie sv. Jána Zlatoústeho**.

Nateraz chceme zdôrazniť, že ide už o štvrtý text božskej Liturgie sv. Jána Zlatoústeho v slovenčine po povolení Gréckokatolíckej cirkvi v roku 1968. V najnovšom preklade Liturgie sv. Jána Zlatoústeho sa uskutočňuje zjednotenie s východnou tradíciou, očistenou od cudzích prvkov, ktorým sme boli poplatní z rôznych dôvodov predchádzajúce tri desaťročia. Od aktívneho slávenia božskej liturgie sa odvíja každé duchovné dobro pre veriacich. Z pastoračného hľadiska je dôležité, aby kňaz slávil sv. liturgiu nielen správne, ale aj krásne.

Samozrejme, s novým prekladom svätej liturgie sa ozvali hlasy, ktoré predlžovanie bohoslužieb pre dnešok zamietajú ako relikť zašlých časov. K týmto hlasom je potrebná neustála liturgická katechéza, ktorá by popri zdôrazňovaní kristocentizmu v byzantskej liturgii vniesla viac svetla aj do objasňovania niektorých už navonok prežitých či zabudnutých liturgických modlitieb, symbolov a gest. „Praktizovanie východnej liturgie bez toho, aby sa v nej ako v najvyššom vyjadrení spájalo celé dedičstvo, spôsobuje nebezpečenstvo, že sa zredukuje na povrchnosť.“² A tá liturgia najviac škodila a môže škodiť aj dnes. Pastoračne nezanedbateľná je aj potreba naštudovať plnú zrozumiteľnosť a význam preloženého liturgického textu a tak ho odovzdávať najmä mladej generácii, ktorá už z väčšej časti nezažila modlitbový život farnosti v cirkevnej slovančine a ktorej je odborná liturgická terminológia neznáma.

Desiateho januára 2006 bol Kongregáciou pre východné cirkvi pod číslom 45/78 schválený **Malý trebník**. Kniha je prekladom ruténskej verzie Euchológionu z roku 1951, ktorý bol vydaný v Ríme. Práve jeho texty sa stali základom prekladateľskej práce Gréckokatolíckej liturgickej komisie.³ Vydaním slovenského prekladu Malého trebníka, presnejšie povedané: jeho prvej časti, a jeho zavedením do praxe sa zlepšila a zjednotila liturgická stránka vysluhovania svätých tajomstiev na Slovensku.

¹ Porov. HUČKO, L.: *Chápanie pojmu tradícia a východná sviatostná prax*. Praha, 2020, s. 15.

² KONGREGÁCIA PRE VÝCHODNÉ CIRKVI: *Inštrukcia na aplikáciu bohoslužobných predpisov Kódexu kánonov východných cirkví*. Rím: Libreria Editrice Vaticana, 1998, s. 13.

³ Porov. RUSNÁK, P.: Preklad iniciačných sviatostí z Malého trebníka. In: *Vysluhovanie sviatostí podľa Malého trebníka*. Prešov: PU v Prešove, GTF, 2007, s. 41.

Prelomovým krokom v živote veriacich celej Prešovskej metropolie *sui iuris* bolo praktické uvedenie podávania sv. prijímania malým deťom od 1. septembra 2017 (pozri aj Pastiersky list otca arcibiskupa a metropolitu Jána Babjaka SJ z 30. augusta 2017; Pastiersky list vладыku Milana Chautura z 27. augusta 2017). Hotový je aj preklad nového obradu pochovávaní zosnulých, čaká sa na jeho definitívne schválenie.

NAŠA ÚLOHA:

Kňazom je potrebné naďalej študovať pramene vlastného teologického a spirituálneho dedičstva a z toho vychádzať pri akejkoľvek zmene. Vatikánsky dokument (Inštrukcia) pripomína, že akékoľvek zmeny možno zapracovať iba organicky tam, kde nastala nenáležitá odchýlka. Na túto úlohu sú potrební nielen experti, ale aj kňazi z pastoračného terénu, ktorí vidia dôsledky zmien vysluhovania sv. tajomstiev v praxi. Liturgický archeologizmus, ako pomenoval emeritný pápež Benedikt XVI. strnulý návrat k pôvodnej forme liturgie, je dnes teologicky prekonaný.

LITERATÚRA:

- AMBROS, P.: Pastoralní teologie a kontinuita křesťanské tradice. In: ŠPIDLÍK, T. – RUPNIK, M. I.: *Nové cesty pastorální teologie*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, s. r. o., 2008.
- GOMBITA, M.: *Obrátenie a zmierenie – ich význam a dôležitosť pre človeka a kresťana, pre Cirkev a pre našu spoločnosť*. Košice: VIENALA, 2010.
- HOSPODÁR, M.: *Pastorálna teológia. Všeobecné zásady, tajomstvo krstu*. Prešov: PU GTF, 2013.
- HOSPODÁR, M.: *Pastoračná dimenzia slávenia eucharistie v kontexte Roka kňazov*. Užhorod: VAT Patent, 2010.
- HUČKO, L.: *Chápanie pojmu tradícia a východná sviatosťná prax*. Praha, 2020.
- KONGREGÁCIA PRE VÝCHODNÉ CIRKVI: *Inštrukcia na aplikáciu bohoslužobných predpisov*.
- RUSNÁK, P.: Preklad iniciačných sviatostí z Malého trebníka. In: *Vysluhovanie sviatostí podľa Malého trebníka*. Prešov: PU v Prešove, GTF, 2007.
- VASIĽ, C.: *Homília arcibiskupa Vasiľa pri ďakovnej púti v Santa Maria Maggiore (6. október 2018)*. Dostupné na: www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20181006007
-